

Fødevarer, befolkning og miljø

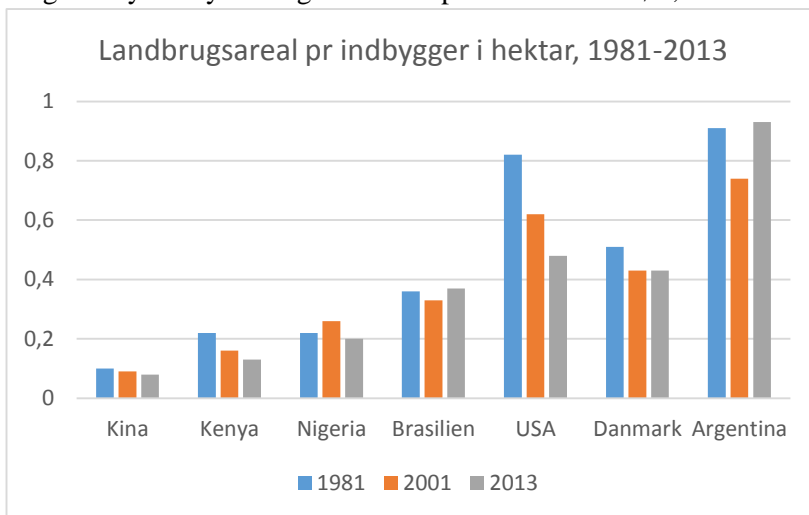
Landbrugets primære opgave er at skaffe os fødevarer. Hvor mange og hvilke fødevarer der produceres og hvordan denne produktion forgår har ikke kun betydning for vores ernæringstilstand og dermed vores generelle sundhed, men også for det omgivende naturlige miljø ikke mindst vandmiljøet.

Kostsammensætning, befolkning og landbrugsjord

Kostsammensætning i forskellige kulturer er som bekendt meget forskellig. Lidt forenklet kan man sige, at vi i den rige del af verden har et relativt højt kcal. indtag med mange animalske fødevarer, mens man i verdens fattigere lande får for få kcal. og meget lidt eller slet intet kød. Disse forskelle kan skyldes økonomiske, sociale og kulturelle forhold, men kan også føres tilbage til befolkningstætheden, (antal indbyggere pr km²) eller mere præcist landbrugsarealet pr. indbygger.

Forklaringen herpå er det energital som finder sted når vegetabiliske kalorier skal omsættes til animalske kalorier. Som hovedregel siger man at der går 6-7 vegetabiliske kalorier til produktion af én animalsk kalorie. Omregningsforholdet er dog meget forskelligt fra dyr til dyr. Billigst er det at producere svinekød, da der her kun går ca. 3 veg. Kcal til fremstilling af én kcal. svinekød. For oksekød er forholdet 1:10 og for hønsekød 1:12 kcal.

Da husdyrene skal have foder og dette igen kræver landbrugsjord til dyrkning af foder, vil husdyrproduktionen være mest udbredt i lande med rigeligt jord i forhold til befolkningstallet. Omvendt i de lande hvor befolkningstryk er stort, vil man ikke have 'råd' til at anvende begrænsede landbrugsarealer til opfordring af husdyr. Dette vil umiddelbart afspejle sig i kostsammensætningen.

Figur 1 Kilde: www.worldbank.org

Landbruget i de rige lande

I Danmark som i det øvrige Europa og Nordamerika, har vi siden 1950'erne oplevet en voldsom stigning i produktion af fødevarer. Det er sket med udvikling af bedre kornsorter og øget brug af maskiner, gødning og pesticider. Samtidigt er der blevet færre og stadig større bedrifter som er blevet mere og mere specialiserede.

Mekaniseringen af landbruget i de rige lande er ikke mindst drevet frem af ønsket om at spare på den relative dyre arbejdskraft. Landbruget i

f.eks. USA beslaglægger store arealer, og kaldes derfor arealekstensivt, men er samtidigt stærkt mekaniseret (kapitalintensivt) med det resultat af arbejdsproduktiviteten er meget høj.

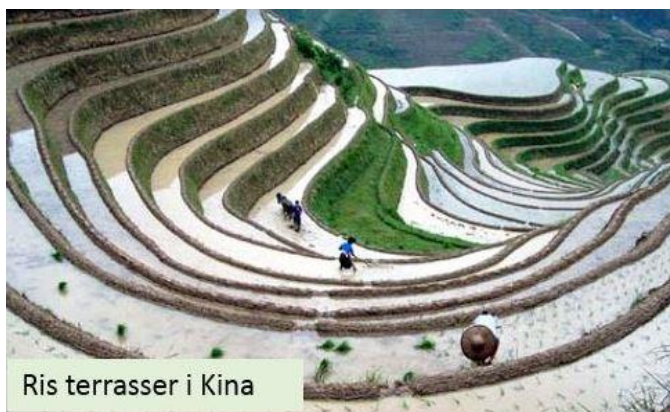
Da vi i vesten har haft relativt meget landbrugsjord har vi kunnet tillade os at anvende store dele af landbrugsjorden til produktion af husdyrfoder, og dermed sikre os et stort forbrug af animalske fødevarer.

Den Grønne Revolution i udviklingslandene

Omvendt i mange udviklingslande - ikke mindst i Asien. Her er der rigeligt med billig arbejdskraft, men til gengæld mangel på landbrugsjord. Der har derfor ikke været et økonomisk incitament til at mekanisere og rationalisere med arbejdskraftforbruget. Derimod har det været helt afgørende at sikre et stadig større udbytte af den eksisterende landbrugsjord.

Dette er blandt andet sket med Den Grønne Revolution, hvor man i 1960-70'erne introducere nye højtydende kornsorter, som sammen med kunstgødning, pesticider og kunstvanding, kunne øge arealproduktiviteten.

Mens arealproduktiviteten er høj, er det asiatiske landbrug fortsat meget arbejdskrævende, og arbejdsproduktiviteten lavere end i vesten.

Ris terrasser i Kina

Mange steder har presset på landbrugsjorden ført til et overforbrug af gødning og pesticider til skade for såvel vandmiljøet som fødevarer kvaliteten. Dette er ikke mindst tilfældet i Kina, hvor presset på de knappe jordressourcer er større end de fleste andre steder, og har ført til omfattende forurening af jorden og vandmiljøet.

Mens befolkningspresset ikke tidligere gav grundlag for egen animalsk produktion, er ikke mindst kineserne med deres stigende velstand, begyndt at importere store mængder af kød og foderstoffer fra vesten.

Afrika – det traditionelle landbrug

I Afrika er situationen en helt anden. Her er der rigeligt med jord, men det er aldrig helt lykkedes de afrikanske lande at skabe de rette betingelser for kontinentets mange millioner af bønder til at udnytte disse ressourcer optimalt. Derfor anvendes fortsat primitive redskaber og brug af såvel trækdyr som maskiner er meget begrænset.

Da både arbejdsproduktiviteten og arealproduktiviteten er lav, er meget af landbrugsproduktionen i Afrika fortsat rettet mod selvforsyning. Mens et sådant landbrug nok er økologisk bæredygtigt, så har det ikke været en succes i økonomisk forstand. Bøndernes indtjening er fortsat ringe, og man har ikke kunne sikre en stabil og varieret fødevarerforsyning til en eksplosivt voksende befolkning.

Af samme grund er mange afrikanske lande i stigende grad blevet afhængige af at importere billige fødevarer fra EU og USA. En udvikling som ofte er blevet beskyldt for at udkonkurrere de lokale producenter, men spørgsmålet er, hvorvidt de lokale landmænd under de nuværende omstændigheder (økonomisk, politisk og teknologisk) ville være i stand til at konkurrere med EU og USA - landbrugsstøtte eller ej. Dette må nok først og fremmest ses som en – om end uheldig – følge af den økonomiske globalisering som har fundet sted over de sidste 20-30 år.

Et sted i Afrika